

Chichester Psalms leads to a unique artistic result that clearly demonstrates a modern reading of the ancient psalm genre.

Key words: Leonard Bernstein's creativity, Chichester Psalms, choral music, psalm genre, style synthesis.

Надійшла до редакції 25.05.2023 р.

УДК 78.071.2(477)

ПРЕМ'ЄРНІ КОНЦЕРТИ АКАДЕМІЧНОГО СИМФОНІЧНОГО ОРКЕСТРУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ФІЛАРМОНІЇ ЯК ДЖЕРЕЛО ТВОРЧОЇ ІНСПІРАЦІЇ ДЛЯ МУЗИЧНОЇ СПІЛЬНОТИ МІСТА

Водяна Марія Богданівна – аспірантка кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва, Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка, артистка оркестру Тернопільської обласної філармонії
<https://orcid.org/0009-0007-1768-5092>
<https://doi.org/10.35619/ucpmk.v46i.681>
vmari4kav@gmail.com

Кріль Мирон (Мирослав) Михайлович – народний артист України, головний диригент Академічного симфонічного оркестру Тернопільської обласної філармонії, доцент кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва, Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка,
<https://orcid.org/0000-0002-5850-7694>
Kril1974@gmail.com

Висвітлено музичні та соціокультурні аспекти прем'єрних концертів Академічного симфонічного оркестру Тернопільської обласної філармонії (на матеріалі музичних творів: «Концерт для скрипки з оркестром» Віктора Косенка, «Концерт № 4 для скрипки з оркестром» Євгена Станковича, «Концерт для гобоя з оркестром» Мирослава Скорика) та розкрито їх значення для розвитку музичної спільноти міста.

Ключові слова: симфонічний оркестр, музичні прем'єри, інструментальний концерт, класична музика, музична спільнота.

Постановка проблеми. Прем'єрні концерти симфонічного оркестру завжди пропонують публіці унікальну можливість ознайомитися з новими творами, створеними сучасними композиторами. Це дозволяє розширювати горизонти музичного життя певного соціокультурного середовища та популяризувати сучасну оркестрову музику як одну з найвищих форм виконавського мистецтва, що поєднує в собі різноманітні інструменти, виразові засоби та творить величний звуковий музичний простір. Тому концерти такого роду стимулюють творчість і новаторство в музичній сфері, допомагають розкривати нові звукові можливості інструментів, сприяють розвитку оркестрових жанрів та відіграють важливу роль у збагаченні музичної культури.

Окрім того, прем'єрні концерти симфонічних оркестрів часто включають у себе співпрацю з сучасними композиторами, диригентами та солістами, що збагачує музичне життя новими ідеями, презентаціями нових талантів та виконавських інтерпретацій. Вони також мають велике значення для музичного середовища міста, зазвичай прем'єри супроводжуються супутніми PR-медійними діями і мають суспільний резонанс. Усе це складається у певну систему музичної комунікації, що утворює, за визначенням Л. Опарик, «сферу музичного спілкування та забезпечує умови для здійснення художньої взаємодії між суб'єктами, які створюють, відтворюють, розповсюджують, споживають та зберігають музичні цінності. Предметом спілкування виступає музичний твір, матеріал якого є носієм ідейно-художньої інформації, втіленої в музичних образах» [12; 73].

Аналіз досліджень і публікацій. Проте в українській музикознавчій науці надто мало уваги відведено проблемі прем'єрного представлення публіці сучасних музичних творів, які різною мірою відображають складні, мінливі і часто суперечливі процеси духовної сфери сьогодення. Здебільшого матеріали таких публікацій подаються як традиційні критичні рецензії, присвячені прем'єрі того чи іншого твору, висловлення першого враження за звичними стереотипами суджень.

Грунтовний аналіз феномену музичних прем'єр – як першовиконання – в усіх вимірах існування цього явища: соціально-естетичному, пізнавальному (гносеологічному) та психологічному досліджується у праці О. Пилатюк «Першовиконання музичного твору як феномен сучасного соціокультурного континууму» [13]. Розглядаючи значну кількість знакових музичних прем'єр, авторка обґрунтовує важливість першого представлення твору, під час якого музичний соціум отримує «прем'єрний інваріант

виконання», який стає певним еталоном для наступних його інтерпретацій, що великою мірою зумовлює майбутню сценічну долю твору.

Висвітлення окремих аспектів феномену «першовиконання» знаходимо також у працях О. Драган, О. Катрич, Л. Опарик, С. Савченка, в яких автори досліджують поняття музично-виконавського архетипу, комунікативні аспекти музичного висловлювання, специфіку виконавсько-інтерпретаційного процесу. Всі названі аспекти є основними складовими композиторської, виконавської, слухацької та музично-критичної видів діяльності, тісно пов'язані з проблематикою прем'єрного виконання музичних творів.

Окрім того, подаємо ще низку наукових досліджень українських музикознавців Л. Ігнатової, А. Литвиненко, В. Мітлицької, Т. Росул, О. Стебельської, М. Черепанина, П. Шиманського, О. Якимчук, у яких відображені регіональні аспекти дослідження концертно-виконавської діяльності, що дозволило простежити динаміку розвитку цієї складової культурно-мистецького життя українських міст, виявити відмінності та спільні риси і закономірності цього явища.

Мета статті – висвітлити музичні та соціокультурні аспекти знакових прем'єрних концертів Академічного симфонічного оркестру Тернопільської обласної філармонії (на матеріалі інструментальних концертів В. Косенка, Є. Станковича, М. Скорика) та розкрити їх значення для розвитку музичної спільноти міста.

Виклад основного матеріалу. Симфонічний оркестр відіграє важливу роль у музичній спільноті будь-якого міста і має значний вплив на його культурно-мистецьке середовище, створює у місті представництво класичної музики, яка є однією з найвищих форм музичного виконавського мистецтва. Виконання симфонічних творів у концертах дозволяє привернути увагу музичної спільноти до шедеврів класичної музики, видатних композиторів і їхнього незабутнього творчого спадку.

Симфонічні оркестри виконують важливе завдання щодо культурної освіченості громадян. На їх базі можуть проводитися концерти, концерти-лекції, майстер-класи, конкурси та інші музично-просвітницькі заходи, що будуть сприяти розширенню знань про музику і композиторів різних епох та стилів, історію і виконавські особливості музичних інструментів. Оркестри мають можливість взаємодіяти з місцевими школами, університетами та іншими навчальними закладами, пропонуючи їм цільові музично-просвітницькі програми, тим самим виховуючи майбутніх глядачів, свідомих громадян, духовно здорову націю.

Обласні філармонійні симфонічні оркестри є платформою для розвитку та підтримки молодих музикантів. Вони можуть організовувати конкурси, стипендії, відкриті резидентські програми та інші ініціативи, що сприяють розвитку молодих талантів. Це допоможе створити музичне середовище, в якому нове покоління музикантів зможе розвиватися і отримувати визнання.

Симфонічний оркестр як творча структура може залучати до співпраці різних діячів музичної культури: композиторів, солістів, диригентів та інших музикантів. Це завжди сприяє розвитку творчого діалогу і створенню нових музичних ідей. Оркестр може комісіювати нові твори (замовлення композитору оригінального твору, який буде виконуватися вперше саме цим оркестром), співпрацювати з сучасними композиторами і виконувати прем'єри нових творів, що сприятиме розширенню музичного канону та стимулюватиме творчість.

Викладені аспекти діяльності симфонічного оркестру, характеризують його роль і значення як культурної інституції та важливого фактору розвитку музичного життя міста. Водночас ці аспекти можуть складати програмні засади діяльності будь-якого колективу, якщо його статусний рівень (творчий, виконавський, інструментальний, кадровий, організаційно-адміністративний тощо) є достатнім для реалізації поставлених завдань.

На час створення симфонічного оркестру Тернопільської філармонії (2003 р.) ці завдання ставились набагато простіше і загалом спрямовувались у напрямі реалізації однієї ідеї – спроби створення такого колективу в обласному центрі. Ініціатором створення симфонічного оркестру став тодішній директор філармонії, заслужений діяч мистецтв України Г. Шергей. Свій перший концерт оркестр зіграв на закритті концертного сезону 29 червня 2003 р. І вже 17 січня 2004 р. рішенням Тернопільської обласної ради симфонічний оркестр став штатною одиницею філармонії. Від дня заснування і по теперішній час головним диригентом колективу є заслужений діяч мистецтв України, народний артист України, лауреат обласної мистецької премії імені С. Крушельницької Мирон Кріль.

Перші виступи нового колективу були доволі успішними. Тернопільська музична спільнота з радістю, захопленням і надіями вітала створення симфонічного оркестру. Етап формування колективу теж пройшов на диво легко. На той період економічний стан в області був значно стабільнішим, тому не виникало особливих проблем із фінансуванням оркестру. Не було проблем і з виконавськими кадрами. У Тернополі залишалася достатня кількість висококваліфікованих музикантів. Найскладнішим завданням було зібрати монолітний колектив однодумців, щоб поєднати індивідуальні характери кожної творчої

особистості із завданням спільної інструментальної гри, сформувати єдиний оркестровий організм, який буде разом жити і разом дихати, створити велику і міцну музичну сім'ю.

І це завдання успішно виконане, бо впродовж двадцятилітньої діяльності більше половини людей, які починали роботу в симфонічному оркестрі від початку його створення, все ще працюють у колективі. Основна частина складу залишилась незмінною. Поновлюється склад оркестру за рахунок молодих кадрів, які завершували навчання у музичних академіях України і повернулись до Тернополя, випускників і студентів факультету мистецтв Тернопільського НПУ ім. В. Гнатюка та випускників Тернопільського фахового мистецького коледжу ім. С. Крушельницької.

За період своєї творчої діяльності оркестр підготував і виконав понад 160 концертних програм, до яких увійшли твори українських та зарубіжних композиторів. Неодноразово колектив брав участь у Міжнародних, Всеукраїнських та регіональних фестивалях: Міжнародному фестивалі ім. І. Стравінського (Луцьк, 2004), Міжнародному фестивалі ім. П. Чайковського і Н. фон Мекк (Вінниця), Міжнародному фестивалі класичної музики (м. Радзівіл, Польща, 2007), Міжнародному фестивалі ім. С. Ріхтера (Житомир), Міжнародному фестивалі джазової музики «ДжазБез» (Львів – Тернопіль), Міжнародному фестивалі «Гала-Штраус» (Конін, Тарнув, Катовіце – Польща 2016, 2017), регіональному фестивалі «Буковинський листопад» (Чернівці), Всеукраїнському фестивалі «Прикарпатська весна» (Івано-Франківськ) та ін. Камерний склад оркестру здійснив концертні тури у Францію, Німеччину, Бельгію та Польщу, де на всіх концертах звучала українська музика.

Із симфонічним оркестром співпрацювали видатні музиканти сьогодення, а саме: диригенти – Герой України, народний артист України, Лауреат Національної премії України ім. Т. Шевченка, академік М. Скорик; народний артист України, академік І. Пілатюк; заслужена артистка України О. Мадараш, заслужений діяч мистецтв АР Крим І. Каждан, Вінстон дан Фогель (США), Клаудіо Ванделлі (Швейцарія), Кжезімір Дебські (Польща), доктор Войцех Мрозек (Польща), Анна Бінневег (США) та ін.

Солістами неодноразово були Герой України, народна артистка України, Лауреат Національної премії України ім. Т. Шевченка М. Стеф'юк; народні артисти України Е. Чуприк, О. Гурець, О. Дяченко, С. Магера, В. Степова, Я. Лемішка, Н. Лемішка, С. П'ятничко, Р. Вітошинський, Л. Ізотова, О. Рапіта, Б. Півненко, заслужені артисти України А. Шкурган, Н. Пілатюк; лауреати міжнародних конкурсів О. Саратський, Л. Футурська, О. Маловічко, Є. Кострицький, В. Зубков, В. Ковальчук (Україна – Італія), С. Соловій (Україна – Італія), Е. Зінько (Бельгія), проф. Д. Северін (Швейцарія), проф. Т. Корсунська (Швейцарія), проф. Ацуко Сета (Японія), Люсьєн Аракелян (Вірменія – Польща), Вінцент Шірмахер (Австрія), Пйотр Салата (Польща), Томаш Кук (Польща), Джулія Морневег (Великобританія), Ігор Лецишин (США), Володимир Зайцев (США), Артур Банашкевич (Польща) та багато ін.

Особливо цікавими і знаковими подіями, які можна виокремити у творчій виконавській діяльності симфонічного оркестру, є прем'єрні концерти. Їхню важливість можна обґрунтувати кількома основними тезами: прем'єрні концерти дозволяють оркестру представляти нові твори або рідкісні композиції, які раніше не виконувалися в місті або регіоні, що допомагає розширити виконавський репертуар і залучити аудиторію до відкриття нових музичних звучань і вражень; прем'єрні концерти створюють творчий виклик для самого оркестру через можливість для музикантів виконувати нові твори, що вимагають вивчення та удосконалення виконавської майстерності, тим самим сприяючи індивідуальному професійному росту музикантів і всього колективу; прем'єрні концерти дають можливість співпрацювати з сучасними композиторами та виконувати їхні твори, що сприяє створенню нових музичних шедеврів та розвитку сучасної музичної культури; прем'єрні концерти є показником професійного рівня симфонічного оркестру та його здатності виконувати складні й вартісні твори, що дозволяє оркестру посідати чільне місце в музичній спільноті як визнаному і впливовому колективу.

Серед прем'єрних концертів академічного симфонічного оркестру Тернопільської обласної філармонії, які за останні роки стали джерелом справжнього творчого натхнення для музичної спільноти міста, можна назвати: два скрипкових концерти у виконанні видатної скрипальки Б. Півненко – «Концерт для скрипки з оркестром» В. Косенка, «Концерт № 4 для скрипки з оркестром» Є. Станковича; «Концерт для гобоя з оркестром» М. Скорика, який виконав гобоїст І. Лецишин, «Концерт для фортепіано з оркестром» № 2, № 3 О. Саратського (партію фортепіано виконував автор).

«Концерт для скрипки з оркестром» (ля-мінор, оп. 6) В. Косенка є одним із найкращих українських скрипкових концертів, за висловом Л. Футурської, «концерт про українську душу», – «цей твір асоціюється перш за все з Україною. Це мовби якийсь політ над моєю рідною землею, з великим трепетом, з серцем переповненим любов'ю до цієї землі, з масою надтонких відчуттів і нюансів. Це не є твір широкого масштабу. Щоб вникнути в цю музику треба зануритись до дна свого серця, там знайти ці всі кольори, всі тони. Думаю, що тут дуже багато саме українських національних кодів. Того, на що реагує саме наша українська душа» [17].

Видатний український композитор В. Косенко у цьому творі поєднав найкращі досягнення європейської музики з національним українським мелосом. Концерт для скрипки з оркестром написаний ще у 1918 р. під час перебування композитора у Житомирі. Проте, цей твір тривалий час був невідомим для широкого кола шанувальників національного музичного мистецтва через те, що композитор був у немилості радянської влади, деякі його твори були заховані у фондах Спілки композиторів і майже не виконувались. І лише у 2016 р., незадовго до відзначення 120-річчя від дня народження В. Косенка, була відновлена партитура цього концерту. Все це відбулося завдяки ініціативі і зусиллям кількох небайдужих до української музичної культури митців – диригента С. Хоровця, скрипальки Л. Футорської та молодого українського композитора І. Пахоти. Кошти на відновлення партитури дав кіпрський підприємець родом із Маріуполя Д. Якушев [17].

Концерт одночастинний, написаний у сонатній формі з елементами сонатного циклу. За змістом і виражальними засобами він розвиває традиції пізнього романтизму. Композитор усвідомлено звертається до романтичних засобів музичної виразності, здатних найбільш повно і глибоко розкрити національні риси світосприйняття. З цією метою автор використовує в концерті цитати з власних скрипкових п'єс («Мрії» ор. 4, № 1; «Експромт» ор. 4, № 2), створених у той же період [3; 295].

Тернопільська прем'єра Скрипкового концерту, якому виповнилося 100 років від часу його створення, пройшла з великим успіхом і виявом бурхливих емоцій глядачів від чудової музики. І це не дивно, адже твір написаний у житомирський період творчості композитора, коли сформовано його індивідуальний стиль, жанрові та стильові пріоритети, систему художніх образів, які ще в тому часі не зазнали нищівних впливів естетики соцреалізму. Тому прем'єра стала важливою культурно-мистецькою подією, що спонукала сучасного слухача до переосмислення мистецького доробку Віктора Косенка в історії розвитку української музики ХХ ст.

«Концерт № 4 для скрипки та симфонічного оркестру» Є. Станковича – ще один прем'єрний твір, що прозвучав 8 червня 2017 р. у виконанні народної артистки України, завідувачки кафедри скрипки НМА України ім. П.І. Чайковського, солістки національного ансамблю «Київська камерата» Б. Півненко. Є. Станкович за написання свого Четвертого скрипкового концерту удостоєний премії ім. Б.М. Лятошинського.

Включення до репертуару такого цікавого та статусного твору як Концерт № 4 для скрипки з оркестром – уже величезний прорив Академічного симфонічного оркестру Тернопільської філармонії, коли високопрофесійна гра солістки та оркестру тішить слухача чистотою звучання і довершеністю інтерпретації. Цей Концерт Є. Станкович присвятив саме Б. Півненко. Очевидно, відчував, що лише вона зуміє найкраще передати всі ті складні відчуття, які він уклав у свій твір. Власне, це підтвердила й скрипалька. «Хоч концерт і присвячується мені, але він був написаний одразу після смерті матері композитора. Я сприймаю його, як роздуми про життя і смерть. У Івана Марчука (художника, батька Богдани Півненко) є картини «Обірвана мелодія», «Розірвані струни». Мені здається, що цей концерт перегукується з тими картинами», – розповідала пані Богдана кореспондентці однієї з місцевих газет [15]. І справді, «в тому концерті уважний слухач вловлював і тихий щем, і сповнений болу плач, і надричний крик, і цілюще заспокоєння під тихі дзвіночки чи то ще земні, чи вже небесні» [15].

Автор звертається до «вічних» тем, які знаходять своє втілення у музичному творі (життєвий шлях людини у цьому земному світі, співдія внутрішнього макрокосму та світобудови, час індивідуальний і – у масштабах космічного часу-простору, відкриваючи їх завжди у несподівано новому ракурсі, надаючи їм неповторно прочитання. Тематика і «сюжетика» музики Є. Станковича зосереджена навколо двох феноменів – філософії Часу і філософії Простору, зауважує дослідниця творчості композитора А. Луніна: «осмислення особистісного життєвого шляху, ролі й місця людини в земному світі, взаємодія внутрішнього універсуму із зовнішнім, космічним – це традиційні питання мистецтва, які втілюються й вирішуються саме у формі лінійного часового плину, коли час і простір пропускаються крізь особистісний характер індивіда і його внутрішні переживання. Процес самоаналізу від початку й до фінального акорду розкриваються в розвитку – у лінійній (з початком, розвитком і завершенням) драматургії» [10; 48].

«Концерт для гобоя з оркестром» М. Скорика став справжнім дарунком для тернопільської музичної спільноти, прем'єра якого відбулася у рамках закриття творчого сезону 2017 р. Концерт симфонічного оркестру обласної філармонії відбувся за участю американських музикантів – гобоїста Ігоря Лещишина – першого гобоя у Вашингтонській опері та диригентки, професорки Колумбійського університету, доктора Анни Бінневег.

Ще про декілька цікавих деталей цього концерту розповідає нам журналістка Г. Садовська: «Анна Бінневег та Ігор Лещишин – подружжя. Кілька років тому музиканти виступали у Львові, де з ними й познайомився директор нашої філармонії народний артист України Ярослав Лемішка. Саме

йому зателефонував пан Ігор і запропонував зіграти з нашим симфонічним оркестром «Концерт для гобоя з оркестром» Мирослава Скорика. Так двоє закоханих у музику людей перелетіли океан і прибули до Тернополя, щоб подарувати собі і нам свято» [14]. Видатний композитор присвятив цей концерт саме І. Лещишину, нашому земляку, вихідцеві з Тербовлянщини, який багато років успішно працює у США.

Творчість М. Скорика стала знаковою для української музичної культури не лише завдяки особистим досягненням, а передусім через формування провідних напрямів розвитку національної культури. Серед них, одним із найважливіших є його концепція жанру інструментального концерту з її глибокою національною сутністю, яка виявляється у використанні елементів української фольклорної музики. «Оригінальна думка маестро має новий підхід, який полягає у синтезуванні народної пісенності з сучасними стилями в академічній музиці» – зауважує А. Заходякін [6].

Саме цей підхід варто розглядати в «Концерті для гобоя з оркестром», який «має неординарну драматургічну логіку розвитку музики, де партії інструментів несуть смислове навантаження дійових осіб, які начебто беруть участь у змальовуванні певного образу, картини. Його творам властиве зіставлення контрастних епізодів та вільне змагання соліста-віртуоза і оркестру» [6].

Концерт для гобоя М. Скорика визнаний одним із найкращих творів для гобоя в українській класичній музиці. Твір відзначається своєю емоційною силою, технічною вимогливістю та багатогранністю музичних ідей. Він поєднує класичну симфонічну оркестровку з соло-гобоєм, який виступає як соліст, виражаючи різні настрої та експресію. Художня ідея твору прочитується як конфлікт між головним героєм і непереборними життєвими обставинами, що стоять на перешкоді мрій, благородних душевних поривів і щасливого майбутнього. Одностайна форма концерту дає можливість пережити особисту історію від початку і до кінця, де гостро драматичні епізоди змінюються на хвилини спокою, який через пісенно-романсове соло гобоя наповнює душу інтонаціями мрії чи, може, спогадів про щось дороге і миле, але не здійсненне, бо знову все переривається темою «життєвого вихору» і вся ця історія закінчується двома фінальними зловісними акордами оркестру і останнім подихом-зітханням головного героя.

І ще варто відзначити майстерне володіння рівнем звукової та ритмопластичної виразності виконання І. Лещишина, який розкрив для тернопільської публіки художній світ музичних образів, сповнених високих почуттів і глибоких сенсів. Віртуозний мелодичний стиль його виконання, багате нюансування, співучий тембр гобоя, наближений до фольклорного ліричного співу, є також критеріями якості його виконавської майстерності.

Саме висока професійна якість музичного виконання є важливим аспектом прем'єрних концертів. Музиканти повинні демонструвати високий рівень художньої та технічної вправності, музичну виразність для передачі задуму композитора та емоційної сутності твору. Також прем'єрне виконання дає можливість виконавцям та диригенту реалізовувати свою власну творчу інтерпретацію музичного твору, що робить прем'єрний виступ унікальним і оригінальним. Прем'єрні концерти мають сильний емоційний вплив на аудиторію. Вони завжди викликають щирі емоції, здивування, надихають слухачів, а також підтримують їхній інтерес до нових музичних вражень. Загалом, прем'єрні концерти відкривають шлях до слухачів, дозволяють розширити аудиторію симфонічних оркестрів, стимулюють інтерес до класичної музики та її сучасних інтерпретацій.

Висновки. Музичні прем'єри, що відбуваються на базі філармонічних симфонічних оркестрів в обласних центрах України, зокрема Тернополі, мають важливий соціальний та культурно-освітній вплив на розвиток мистецького середовища міста. Прем'єрні концерти сприяють культурному розвитку обласних центрів, привертаючи увагу до діяльності музичних колективів та пропонуючи публіці нові, оригінальні твори. Вони збагачують культурну палітру міста і стимулюють інтерес до музики серед місцевого населення. Презентація нових музичних творів на прем'єрах сприяє розвитку творчих ініціатив серед композиторів та виконавців. Це стимулює творчий процес і сприяє залученню нових талановитих музикантів до музичного життя міста. Робота з відомими солістами відкриває двері до нових можливостей і співпраці. Вона дозволяє оркестру встановлювати контакти з відомими музичними особистостями, диригентами та іншими професіоналами музичної сфери. Це може стимулювати подальшу роботу над спільними мистецькими проєктами та взаємовигідних партнерських умовах.

Музичні прем'єри створюють можливості для людей різного віку та соціального статусу насолоджуватися музикою разом. Вони сприяють формуванню музичної спільноти, де люди можуть зустрічатися, обмінюватися думками і враженнями про нові музичні твори. Музичні прем'єри в обласних центрах сприяють формуванню та підтримці культурного ідентитету міста та регіону. Вони допомагають підкреслити унікальність та творчі досягнення місцевих музичних колективів.

Список використаної літератури

1. Білоус В. Психологічні аспекти художньої майстерності виконавця-інструменталіста. *Музичне виконавство. Книга десята. Наук. вісник НМАУ. Київ : НМАУ ім. П.І. Чайковського*. 2004. Вип. 40. С. 48–57.
2. Бура М.Я. Львівське камерно-оркестрове виконавство крізь призму ідеї персоналізму (друга половина XX – початок XXI століть). дис. ... канд. миств.: 17.00.03 / Львів. нац. муз. акад. ім. М. В. Лисенка. Львів, 2018. 206 с.
3. Гордійчук М.М., Калениченко А.П., Клин В.Л. Інструментальні концерти. *Історія української музики. В шести томах*. Київ : Наук. думка, 1992. Т. 4. С. 286–306.
4. Грабовська О.С. Тенденції сучасного музично-виконавського мистецтва Львова в аспекті академічного камерно-ансамблевого музикування : дис....канд. миств.: 26.00.01 / Львів нац. муз. акад. ім. М. В. Лисенка. Львів, 2008. 189 с.
5. Драган О.В. Диригентський архетип у виконавсько-інтерпретаційному процесі: експлікація філософських знань у сферу музичної освіти. *Актуальні питання мистецької педагогіки*. 2015. Вип. 4. С. 22–28.
6. Загайкевич М. Музичне життя Західної України другої половини XIX ст. Київ : Вид-во Акад. наук Української РСР, 1960. 190 с.
7. Заходякін А. Жанр інструментального концерту у творчості Мирослава Скорика (на матеріалі Концерту № 1 для віолончелі з оркестром). *Часопис Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського*. 2021. № 2 (51). С. 122–136.
8. Катрич О.Т. Поняття музично-виконавського архетипу (до питання класифікації музично-виконавських стилевих явищ). *Київське музикознавство*. Вип. 2. Київ, 1999. С. 124–129.
9. Кияновська Л. Мирослав Скорик: людина і митець. URL: http://www.m-r.co.ua/mr/mr.nsf/0/5352A53CA92339D5C2257BE700360564_
10. Левко В. Концерт як мистецьке явище в культурному просторі України другої половини XIX – початку XXI століття. Київ : НАКККіМ, 2021. 152 с.
11. Луніна А. Нова форматність музики Євгена Станковича. URL: <https://docplayer.net/50538558-Nova-formatnist-muziki-ievgenastankovicha.html>
12. Музичне мистецтво: *Збірка наук. ст.* Донецьк : ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2008. Вип. 8. 224 с.
13. Опарик Л. До визначення поняття «музично-виконавське висловлювання». *Наук. зап. Тернопіль. нац. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство*. № 1. 2010. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2010. С. 71–77.
14. Пилатюк О.Б. Першовиконання музичного твору як феномен сучасного соціокультурного континууму : автореф. дис.... канд. миств.: 17.00.03 / Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2006. 17 с.
15. Савенко С. Конкурсно-фестивальні форми хорової творчості: традиційні моделі та сучасні тенденції: автореф. дис. ... канд. миств.: 17.00.03 / Одесь. нац. муз. акад. ім. А. В. Нежданової. Одеса, 2021. 22 с.
16. Садовська Г. Обійнялися мелодії України та Америки. *Вільне життя*. URL: <http://vilne.org.ua/2017/06/ukrainski-akordy-symfonichnoho-2/>
17. Садовська Г. Українські акорди симфонічного. URL: <https://vilne.org.ua/2017/06/ukrainski-akordy-symfonichnoho/>
18. Футурська Л. Музика про Україну. URL: https://zbruc.eu/node/110403_

References

1. Bilous V. Psykholohichni aspekty khudozhnoi maisternosti vykonavtsia-instrumentalista. *Muzychne vykonavstvo. Knyha desiata. Naukovyi visnyk NMAU. Kyiv: NMAU im. Chaikovskoho*. 2004. Vyp. 40. S. 48– 57.
2. Bura M. Ya. Lvivske kamerno-orkestrove vykonavstvo kriz pryzmu idei personalizmu (druga polovyna XX – pochatok XXI stolit). dys. ...kand. mystetstvozn.: 17.00.03. Nats. muz. akad. im. M. V. Lysenka, Lviv, 2018. 206 s.
3. Hordiichuk M.M., Kalenychenko A.P., Klyn V.L. Instrumentalni kontserty. *Istoriia ukrainskoi muzyky. V shesty tomakh*. Kyiv : Naukova dumka, 1992. T. 4. S. 286–306.
4. Hrabovska O.S. Tendentsii suchasnoho muzychno-vykonavskoho mystetstva Lvova v aspekti akademichnoho kamerno-ansamblevoho muzykuvannia : dys. ...kand. mystetstvozn.: 26.00.01. Nats. muz. akad. im. M. V. Lysenka, Lviv, 2008. 189 s.
5. Drahan O.V. Dryhentskyi arkhetyt u vykonavsko-interpretatsiinomu protsesi: eksplikatsiia filosofskykh znan u sferu muzychnoi osvity. Aktualni pytannia mystetskoï pedahohiky. 2015. Vyp. 4. S. 22–28.
6. Zahaikevych M. Muzychne zhyttia Zakhidnoi Ukrainy druhoi polovyny XIX st. Kyiv : Vydavnytstvo Akademii nauk Ukrainskoi RSR, 1960. 190 s.
7. Zakhodiakin A. Zhanr instrumentalnoho kontsertu u tvorchosti Myroslava Skoryka (na materialii Kontsertu №1 dlia violoncheli z orkestrom). *Chasopys Natsionalnoi muzychnoi akademii Ukrainy imeni P. I. Chaikovskoho*. 2021. № 2 (51). S. 122–136.
8. Katrych O.T. Poniattia muzychno-vykonavskoho arkhetytu (do pytannia klasyfikatsii muzychno-vykonavskykh stylovykh yavyshech). *Kyivske muzykoznavstvo*. Vyp. 2. Kyiv, 1999. S. 124–129.
9. Kyianovska L. Myroslav Skoryk: liudyna i mytets. URL: http://www.m-r.co.ua/mr/mr.nsf/0/5352A53CA92339D5C2257BE700360564_
10. Levko V. Kontsert yak mystetske yavysheche v kulturnomu prostori Ukrainy druhoi polovyny XIX – pochatku XXI stolittia. Kyiv : NAKKKiM, 2021. 152 s.
11. Lunina A. Nova formatnist muzyky Yevhena Stankovycha. URL: <https://docplayer.net/50538558-Nova-formatnist-muziki-ievgenastankovicha.html>
12. Muzychne mystetstvo: Zbirka naukovykh statei. Donetsk: TOV «Juho-Vostok, Ltd», 2008. Vyp. 8. 224 s.

13. Oparyk L. Do vyznachennia poniattia «muzychno-vykonavske vyslovliuvannia». Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Seria: Mystetstvoznavstvo. № 1. 2010. Ternopil: TNPU im. V. Hnatiuka, 2010. S. 71–77.

14. Pylatiuk O.B. Pershovykonannia muzychnoho tvoriv yak fenomen suchasnoho sotsiokulturnoho kontynuumu : avtoref. dys. ... kand. mystetstvoznav.: 17.00.03 / Nats. muz. akad. Ukrainy im. P. I. Chaikovskoho. Kyiv, 2006. 17 s.

15. Savenko S. Konkursno-festyvalni formy khorovoi tvorchosti: tradytsiini modeli ta suchasni tendentsii: avtoref. dys. ... kand. mystetstvoznav.: 17.00.03, Odeska nats. muz. akad. im. A. V. Nezhdanovoi, Odesa, 2021. 22 s.

16. Sadovska H. Obiinalysia melodii Ukrainy ta Ameryky. *Vilne zhyttia*. URL: <http://vilne.org.ua/2017/06/ukrainski-akordy-symfonichnoho-2/>.

17. Sadovska H. Ukrainski akordy symfonichnoho. URL: <https://vilne.org.ua/2017/06/ukrainski-akordy-symfonichnoho/>.

18. Futorska L. Muzyka pro Ukrainu. URL: <https://zbruc.eu/node/110403>.

PREMIERE CONCERTS OF THE ACADEMIC SYMPHONIC ORCHESTRA OF TERNOPIL REGIONAL PHILHARMONIC AS A SOURCE OF CREATIVE INSPIRATION FOR THE CITY'S MUSIC COMMUNITY

Vodiana Mariia – graduate student at the Department of Musicology and Methodology of Musical Art, Ternopil

Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University,
Musician of the Orchestra of Ternopil Regional Philharmonic

Krill Myron (Myroslav) – People's Artist of Ukraine,
Artistic Director and Chief Conductor of the Ternopil Regional
Philharmonic Symphony Orchestra,

Associate Professor, Department of Musicology and
Methods of Musical Art, Ternopil Volodymyr
Hnatiuk National Pedagogical University

The article highlights the musical and socio-cultural aspects of the premiere concerts of the Academic Symphony Orchestra of the Ternopil Regional Philharmonic (based on the material of musical works: «Concerto for Violin and Orchestra» by Viktor Kosenko, «Concerto No. 4 for Violin and Orchestra» by Yevhen Stankovych, «Oboe Concerto» by Myroslav Skoryk) and their significance for the development of the city's musical community is revealed.

Key words: symphony orchestra, music premieres, instrumental concert, classical music, musical community.

PREMIERE CONCERTS OF THE ACADEMIC SYMPHONIC ORCHESTRA OF TERNOPIL REGIONAL PHILHARMONIC AS A SOURCE OF CREATIVE INSPIRATION FOR THE CITY'S MUSIC COMMUNITY

Vodiana Mariia – graduate student at the Department of Musicology and Methodology of Musical Art, Ternopil

Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University,
Musician of the Orchestra of Ternopil Regional Philharmonic

Krill Myron (Myroslav) – People's Artist of Ukraine,
Artistic Director and Chief Conductor of the Ternopil Regional
Philharmonic Symphony Orchestra,

Associate Professor, Department of Musicology and
Methods of Musical Art, Ternopil Volodymyr
Hnatiuk National Pedagogical University

Aim of this article to highlight the musical and socio-cultural aspects of the landmark premiere concerts of the Academic Symphony Orchestra of the Ternopil Regional Philharmonic (based on instrumental concerts by Viktor Kosenko, Yevhen Stankovych, and Myroslav Skoryk) and to reveal their significance for the development of the city's musical community.

Research methodology. The study of the premiere performance of musical works is based on an interdisciplinary methodology that combines musicology, music practice, music history, and cultural studies (theoretical works by O. Pyliatyuk, O. Dragan, O. Katrych, L. Oparyk, S. Savenka).

The results. The article highlights the musical and socio-cultural aspects of the premiere concerts of the Academic Symphony Orchestra of the Ternopil Regional Philharmonic (based on the material of musical works: «Concerto for Violin and Orchestra» by Viktor Kosenko, «Concerto No. 4 for Violin and Orchestra» by Yevhen Stankovych, «Oboe Concerto» by Myroslav Skoryk) and their significance for the development of the city's musical community is revealed.

Novelty. For the first time in theoretical musicology, the premiere concerts of the Academic Symphony Orchestra of the Ternopil Regional Philharmonic are considered as a source of creative inspiration for the city's musical community.

Practical significance. The premiere concerts of the symphony orchestra offer the city's musical community a unique opportunity to hear new works, which allows expanding the horizons of the musical life of a certain socio-cultural environment and promoting contemporary orchestral music as one of the highest forms of performing arts.

Therefore, concerts of this kind stimulate creativity and innovation in the musical sphere, promote the development of orchestral genres and play an important role in enriching musical culture.

Key words: symphony orchestra, music premieres, instrumental concert, classical music, music community.

Надійшла до редакції 24.09.2023 р.

УДК [78.036:316.733](574)

СПЕЦИФІКА НАЦІОНАЛЬНОГО СТИЛЮ ТА СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ У СИМФОНІЧНОМУ ЖАНРІ КАЗАХСЬКОЇ МУЗИКИ XX–XXI СТОЛІТТЯ

Кдирова Інеш Осербайвна – заслужена артистка України,

кандидат мистецтвознавства, доцент,

доцент кафедри музичного мистецтва,

Київський національний університет культури і мистецтв, Київ, Україна

<https://orcid.org/0000-0003-2717-904X>

<https://doi.org/10.35619/ucpmk.v46i.682>

inesh-k@ukr.net

Мирошниченко Олександр Миколайович – старший викладач кафедри мистецтва естради,

Казахський національний університет мистецтв

(Астана, Республіка Казахстан)

<https://orcid.org/0009-0003-2229-5102>

alex.myroshnychenko@gmail.com

Національна культура Казахстану – країни, територія якої тисячі століть єднає Захід та Схід Євразії, здобула увагу науковців як унікальна культура, що після трансформації пострадянського періоду, отримала статус феномена світової культури. Зміни, що відбулися за останні три десятиліття, торкнулися всіх сфер суспільного життя в Казахстані і знайшли своє відображення в музичному мистецтві. Тож дане дослідження спрямовується на вивчення провідних тенденцій творчості сучасних композиторів Казахстану у симфонічному жанрі. Шляхом мистецтвознавчого аналізу творів виявлено специфіку національного стилю казахстанської музики сучасного періоду. За результатами дослідження наведено *висновок про те*, що творчий доробок казахських композиторів презентує не лише нове мистецьке трактування класичних творів, а створює унікальні зразки казахського музичного мистецтва, синтезуючи сучасні концепції та національні традиції народної творчості і фольклору, засновані на етнічному й релігійному світогляді, духовних цінностях та історичному минулому.

Ключові слова: казахська культура, національні традиції, етнічне мистецтво, народна творчість, симфонізм, атональність, додекафонія.

Постановка проблеми. Казахський народ протягом багатьох століть створює унікальну скарбницю культурних і мистецьких надбань, що стали віддзеркаленням його духовності, історії, мови, народної творчості. Культурне життя Казахстану багато в чому обумовлене географічним розташуванням, що дозволило країні стати сполучною ланкою між Сходом та Заходом. Осягнення музичних традицій країн ближнього та далекого зарубіжжя сприяло широкому інтересу до скарбниці культурних надбань Казахського народу. Самобутня духовна та культурна спадщина є базовою основою митців сучасності. Прийдешнє покоління казахських композиторів індивідуально вирішує питання взаємодії з традицією. Розквіт казахської культури, як національного явища, припав на рубіж XX–XXI ст.: унікальна спадщина, що дійшла до нашого часу, набула, насамперед, у результаті складних суспільно-економічних процесів. Невипадково у цей період серед компонентів культури Казахстану позначилися народна творчість і виконавські традиції, композиторська школа, а також розвинена інфраструктура театральної-концертної і освітньої систем [7; 52–58].

Наприкінці XX – поч. XXI ст. музичне мистецтво та виконавство в Казахстані набуває незвичайної популярності і стає однією з найбільш затребуваних сфер культури. Виявлення специфіки національного стилю та жанрової системи казахстанської музики сучасного періоду є темою нашого дослідження. Вивчення цієї теми обумовлене необхідністю заповнити наукову прогалину шляхом мистецтвознавчого аналізу сучасної казахстанської музики.

Об'єктом дослідження є музичне мистецтво Казахстану як комплексне явище, засноване на єдності композиторської творчості і виконавства. *Предмет дослідження* – національна композиторська школа Казахстану кінця XX – початку XXI ст. у контексті симфонічного жанру.

Метою дослідження є виявлення специфіки національного стилю та сучасних концепцій у творчості композиторів Казахстану зазначеного періоду.